

Nr 26.

Av herr **Lindberg**, om *skrivelse till Kungl. Maj:t angående begränsning av gifta kvinnors innehav av statstjänst och allmänt uppdrag.*

Vid föregående riksdag hemställde jag i en motion att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning angående begränsning i gift kvinnas rätt att inneha statstjänst och allmänt uppdrag. Såsom i motionen framhölls var den främst framsprungna ur en önskan, att statsmakterna, med hänsyn till rådande svåra förhållanden på arbetsmarknaden, måtte på ett bättre och ändamålsenligare sätt än för närvarande hushålla med de möjligheter samhället äger att bereda arbetsutkomst åt viss del av medborgarna.

Första lagutskottet avstyrkte enhälligt motionen, vilket yrkande utan diskussion bifölls i första kammaren. I andra kammaren däremot framkallade ärendet en debatt av vilken framgick, att den av mig väckta frågan berör ett område, där missförhållanden äro för handen. Men det betonades även, att stora svårigheter skulle bli förknippade med eventuella försök att åstadkomma ändring och vidare anfördes, att det skulle se egendomligt ut om riksdagen, omedelbart efter den s. k. behörighetslagens antagande, skulle bifalla ett utredningskrav av innebörd att man anser denna lagstiftning mindre välbetänkt.

Dessa invändningar sakna förvisso icke fog för sig, men det förhållandet, att 79 medlemmar av riksdagen vid votering stödde motionen tyder dock på, att invändningarna av ett betydande antal av riksdagens ledamöter icke tillmätas en sådan saklig styrka, att de i och för sig kunna motivera en vägran att göra saken till föremål för en ingående prövning.

Sedan förra riksdagen har spörsmålet om de gifta kvinnornas upprätthållande av allmänna tjänster varit föremål för mycket livliga diskussioner i olika delar av landet; en folkskoleinspektör i södra Sverige har i en officiell skrivelse anmärkt på systemet med gifta lärarinnor och i ett flertal brev jag fått mottaga har meddelats mig, att en mycket stark opinion är rådande mot nuvarande system, allt visande det stora intresse som är knutet till denna fråga. Jag har också blivit uppmanad att på nytt bringa frågan inför riksdagen.

Då jag nu gör detta har jag först att hänvisa till den av mig förra året väckta motionen och den där anförda motiveringen. Jag vill tillägga, att man väl, såsom en talare vid förra riksdagen framhöll, kan tänka sig något sorts permitteringssystem i fråga om de gifta kvinnorna i statstjänst. I det vid fjolårets riksdag antagna avlöningsreglementet för statens kvinnliga befatt-

ningshavare stadgas, att kvinna, som har vårdnad om barn under 15 år, är skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i fråga om fullständig eller partiell ledighet, som vederbörande myndighet eller Kungl. Maj:t, med hänsyn till befattningens behöriga upprätthållande, finner nödigt meddela. Statsmakterna ha således redan, trots jämlikhetsprincipen i behörighetslagen, försatt vissa kvinnor i ett undantagsläge. Statsnyttan har satts före såväl princip som personliga hänsyn. Jag ifrågasätter om icke denna bestämmelse i avlöningsreglementet skulle kunna ges en vidare syftning.

Ytterligare ber jag att få påpeka, att man i Danmark i den 1919 antagna lagen om statens tjänstemän infört en bestämmelse, som möjliggör för gifta kvinnor att frivilligt avstå från viss del av tjänstgöring och tjänsteförmåner. Det föreskrives sålunda, att gifta kvinnliga tjänsteinnehavare kunna få den dem påvilande tjänstest prestationen nedsatt till två tredjedelar eller hälften mot rätt att uppbära endast två tredjedelar eller hälften av lönen. Sådan nedsättning av tjänstetiden kan ske antingen för alltid eller för begränsad tid, dock icke under ett år. Återupptagande av full tjänst kan blott ske, då det passar med tjänsteförhållandena.

Enligt min mening bör det väl vara möjligt att åstadkomma bestämmelser så beskaffade, att de, utan att kränka någons verkliga rätt, äro bättre än de nuvarande ägnade att befrämja en sådan hushållning med de arbetsanställningar det allmänna kan bereda, att behovsprincipen ges behörigt utrymme.

Med åberopande av vad jag således anfört tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vad mån åtgärder kunna vidtagas i syfte att begränsa gifta kvinnors innehav av statstjänst och allmänt uppdrag, för bättre tillgodoseende av mäns och ogifta kvinnors möjligheter att erhålla arbetsutkomst, och att Kungl. Maj:t därefter utfärdar de bestämmelser, eller för riksdagen framlägger de förslag, som av utredningen kunna föranledas.

Stockholm den 16 januari 1926.

Elof Lindberg.